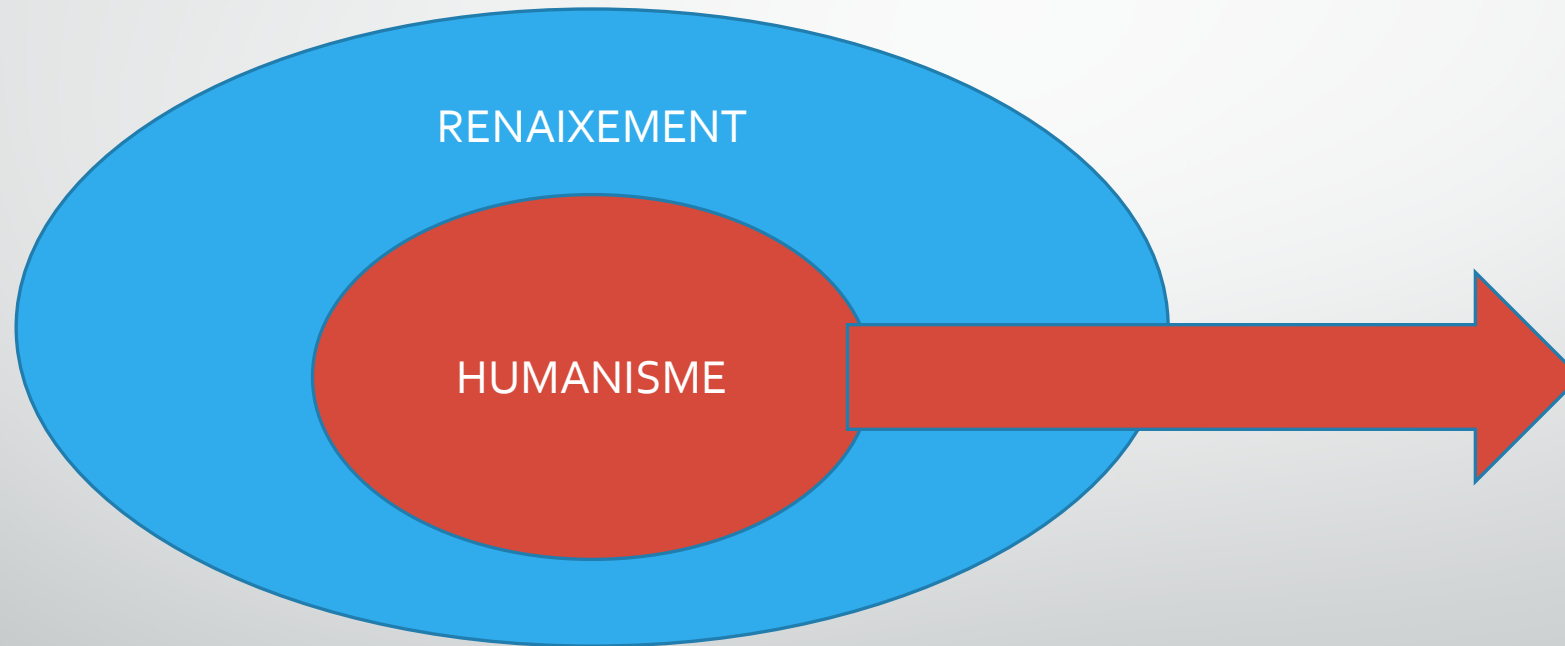

8. El Renaixement

8.1. Definició

Giorgio Vasari: "Renaixement"

Consciència comuna

Rebuig etapa anterior

"Medium Aevum"

"Gòtic"

Cronologia

s. XV-XVI

s. XIV: Dant, Petrarca, Bocaccio

s. XIII: Giotto, Cimabue, Pisano

Preocupació per naturalisme, harmonia i proporcions matemàtiques

Diverses disciplines

Estudi de l'anatomia i la botànica

Lectura autors clàssics

Noves tècniques: clarobscur, perspectiva

HUMANISME

ANTROPOCENTRISME

“Humanitas Studia” vs. “Studia Scholastica” (Salutati)

- Purificació del llatí
- Recuperació de la retòrica
- Aparició de noves tipologies gràfiques
- Recuperació de les obres de l'antiguitat
- Crítica textual

Context, factors:

- 1r Decadència política de Bizanci → Arribada d'intel·lectuals grecs
- 2n Invenció de la impremta de caràcters mòbils
- 3r Dos renaixentistes en el papat: Nicolau V i Pius II
- 4t Mecanatge
- 5è Disputa pel *Dominium Mundi* + crisi del papat

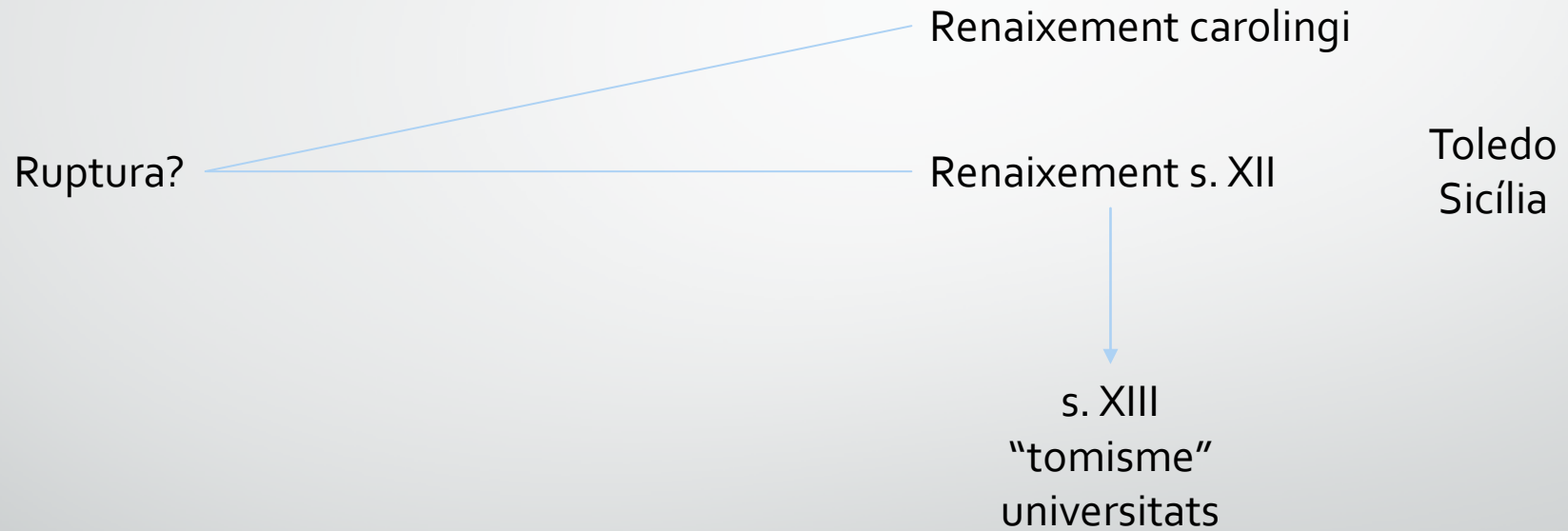
- Principales centros artísticos
- Difusión del Renacimiento Italiano
- Principales centros del Renacimiento y Humanismo

Devotio Moderna

P. Burke: "La paradoxa de tota reforma cultural és que els reformadors provenen de la cultura que volen canviar."

"Restauradors de l'antiguitat"

Petrarca: *De sui ipsius et multorum ignorantia*
"secta boja i escandalosa dels escolàstics"

Traduccions gregues

Recuperació agustinisme i platonisme

Patrística

Saber antic i cristiandat
Compatibles o incompatibles?

Salutati: necessitat de *Studia humanitatis*
i *Studia divinitatis*

Mètode escolàstic

Raó: àmbit del contingent, l'humà

Revelació: àmbit del diví

Interpretació?
Transmissió?

Conciliació
fe i raó

Expositio

Disputatio

Aclaratio

Argument d'autoritat

Aristòtil: coneixement limitat o fals

pseudo-Aristòtil

Dubtes

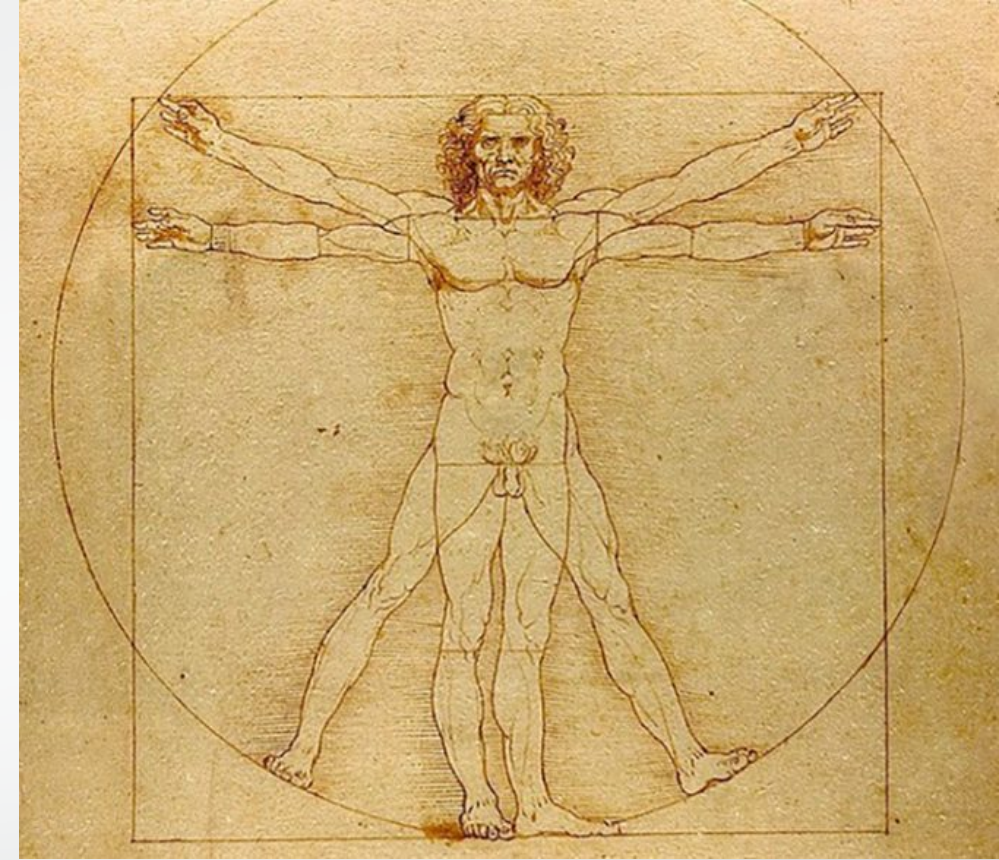
Replantejament de
l'estructura teòrica tomista

“escolàstica”

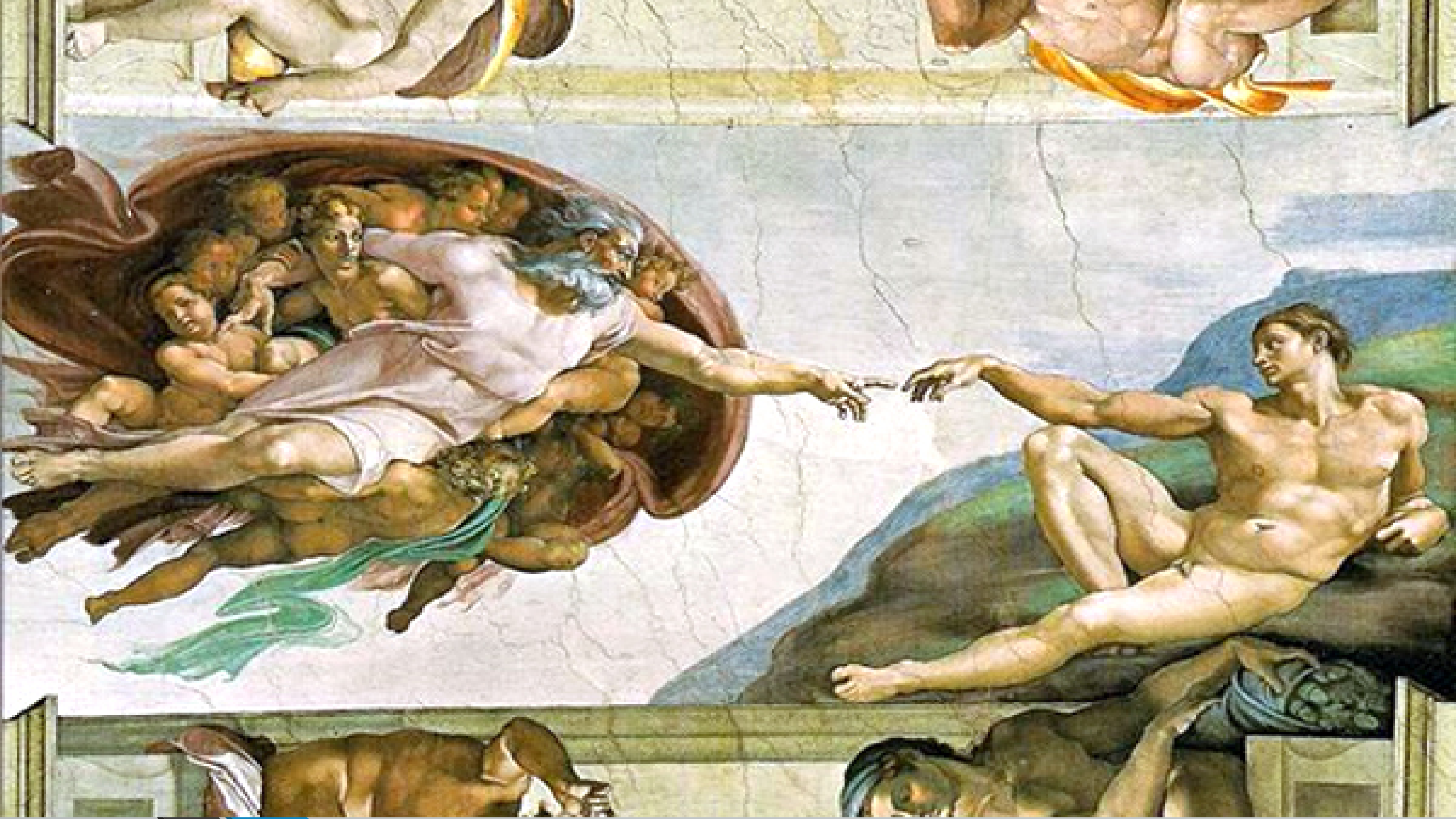
Renaixement

Obertura de la discussió científica a un nou pla teòric en què podien coexistir teories i explicacions diferents i fins i tot enfrontades durant segles

8.2. La historiografia

- Progressiva recuperació de la pràctica historiogràfica grecoromana
- Nova consciència històrica   anacronisme
  - Periodització profana de la història: antiguitat, edat mitjana i modernitat
  - Diferència en condicions de vida
- Perspectiva històrica

- Florència: primers historiadors humanistes

- Leonardo Bruni: dotze llibres d'història florentina
- Nicolau Maquiavel: *El príncep*, *Història de Florència*
- Francesco Guicciardini: *Història d'Itàlia*

Recuperació model clàssic de relat profà, racionalista i immanentista

Suport documentació arxivística oficial

Política, militar i diplomàtica

Preocupació estilística

Intenció d'ensenyar lliçons polítiques a ciutadans i governants

Sense pretensions moralitzadores o religioses

Legitimar drets per a la república

Historiografia florentina

Noves consciència i perspectiva
espaciotemporal

Interpretació i traducció
d'autors clàssics

Erudició
crítica
documental

Petrarca – Cessió de Juli
Cèsar d'Àustria als Habsburg

Lorenzo Valla – Donació
de Constantí

"Qui no aprecia que fals
i ridícul que és que Juli Cèsar
es diga a ell mateix August?"

Inexactituds gramaticals, jurídiques,
geogràfiques i cronològiques

Antiquaris

Flavio Biondo: *Roma instaurata*

Guillaume Budé: *D'asse et partibus eius* → Numismàtica

J. J. Scaliger: *D'emendatione temporum* → Cronologia moderna

Jan Gruter: *Corpus inscriptionum antiquarum* → Epigrafia

Canvis institucionals → Org. arxius estatals + primeres biblioteques públiques

Reforma protestant

Origen periodització secular

Equip protestant
de Maties Flaci
(dit Flacius Illyricus)

Centúries de Magdeburg

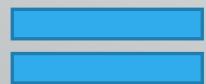
Història de l'Església
fins al s. XIII vs. papat

Avanç tècniques d'estudi
criticofilològic i documental

Cardenal Cesare Baronio

Annales ecclesiastici

Notes marginals
per a les referències
documentals

Història eclesiàstica racionalista, renaixentista i polèmica

```
graph TD; Root[ ] --- Bollandist[Bollandistes  
(Jesuites - Jean Bolland)]; Root --- Maurist[Maurins  
(Benedictins de Saint Maur)]; Bollandist --> Acta[Edició de les Acta Sanctorum]; Acta --> Exam[Examen crític de fonts disponibles  
+  
Rebuig d'aspectes llegendaris  
i documents fraudulents]; Maurist --> Benedictine[Edició crítica de vides  
de sants benedictins]; Maurist --> Mabillon[Jean Mabillon  
De re diplomatica]; Mabillon --> Rules[Regles sistemàtiques  
d'anàlisi documental];
```

Bollandistes
(Jesuites – Jean Bolland)

Edició de les *Acta Sanctorum*

Examen crític de fonts disponibles
+
Rebuig d'aspectes llegendaris
i documents fraudulents

Maurins
(Benedictins de Sant Maur)

Edició crítica de vides
de sants benedictins

Jean Mabillon
De re diplomatica

Regles sistemàtiques
d'anàlisi documental

8.2.1. Nicolau Maquiavel (1469-1527)

- Història: “mestra de vida”   NO repetició SINÓ similitud d’esdeveniments
- Fenomen cíclic i invariable   Invariable és la naturalesa humana: mateixes passions i interessos
- Llibertat: responsable dels encerts i fracassos   El resultat és que la història és similar, però no igual
-

- *Discurs sobre la primera dècada de Tit Livi*
- *El príncep*
- *L'art de la guerra*
- *Històries florentines*

Home, mesura de totes les coses

Maldat de l'home

Esperit ingrati

Utilitarisme - interès

Capacitat racional

Habilitat

Energia en les decisions

ironia

astúcia

Força

Violència

Crueltat

Prudència

Aparença

El príncep

Virtut

Fortuna

8.2.2. Francesco Guicciardini (1483-1540)

- *Història d'Itàlia*
  - Anàlisi de tots els elements de l'esdevenir històric
  - Establiment dels fets "en si i per si"
  - Destacat paper de l'atzar i la fortuna — El passat no serveix per predir el futur
  - Despietada anàlisi de la irracionalitat humana
  - Poble: "animal boig, ple de mil errors i de mil confusions, inestable..."
  - Activitat política — primacia de "la raó i l'ús dels estats"